

КАФЕДРА УПРАВЛІННЯ ТА ЕКОНОМІКИ ФАРМАЦІЇ ІПКСФ

Толочко Валентин Михайлович — завідувач кафедри управління та економіки фармації ІПКСФ, доктор фармацевтичних наук, професор, член-кореспондент АНТК України. Спеціаліст в області управління аптечною мережею, створення спеціалізованих видів лікарської допомоги, дослідження ринку лікарських препаратів. Підготував 2 докторів та 16 кандидатів наук. Автор 185 наукових робіт, 3 монографій, підручника "Управління фармацією".

Створена в 1984 р. Кафедру очолює професор В.М.Толочко. На кафедрі працюють один професор та 6 доцентів. До навчального процесу залучаються провідні фахівці практичної фармації (генеральні директори ВО "Фармація", юристи, економісти). Щорічно кафедра приймає понад 400 слухачів, в тому числі близько 200 провізорів-інтернів з одинадцяти регіонів України.

За час існування кафедри видано більше 70 методичних рекомендацій, 40 з них — за останні 5 років, 5 практичних вказівок, практичний посібник "Організаційні форми підприємницької діяльності в сучасних умовах", підготовлений до друку підручник "Управління фармацією". В навчальному процесі застосовуються активні форми навчання, накопичений значний досвід у використанні ЕОМ. За дорученням МОЗ України розроблений пакет програмних матеріалів для атестації провізорів-організаторів.

Напрямок наукових досліджень є удосконалення управління фармацією на регіональному рівні, розробка наукових основ спеціалізованої лікарської допомоги окремим верствам населення, пошук оптимальних варіантів діяльності аптечних установ за умов ринку. Видано біля 60 науково-методичних матеріалів, 10 наказів МОЗ СРСР та України, 200 наукових робіт, 3 довідники, 3 монографії.

Сьогодні пропонуються різноманітні форми післядипломної підготовки фахівців державних і недержавних аптечних установ, підготовка наукових кадрів, консультації з питань управління та економіки фармації, прогнозування розвитку аптечної мережі в окремих регіонах тощо.

Рекомендована д.ф.н., професором Д.І.Дмитрієвським

УДК 614.27

ОСОБЛИВОСТІ ПРАЦІ ФАХІВЦІВ З ФАРМАЦЕВТИЧНОЮ ОСВІТОЮ В НЕДЕРЖАВНИХ УСТАНОВАХ

В.М.Толочко, В.М.Хоменко, В.М.Назаркіна

Українська фармацевтична академія

Встановлено, що умови праці фахівців з фармацевтичною освітою в недержавних установах не відповідають вимогам, так як для здійснення фармацевтичної діяльності передбачається недостатня кількість приміщень та площ, чисельність таких фахівців не регулюється. Слід встановити контроль за дотриманням цих вимог нарівні з вимогами до діючих державних (недержавних) аптек шляхом науково обгрунтованих методичних підходів їх нормування.

Формування ринкових відносин зумовило розвиток мережі недержавних установ, що займаються фармацевтичною діяльністю. Ними для

здійснення фармацевтичної діяльності залучена значна кількість фахівців з фармацевтичною освітою (провізорів та фармацевтів). Як відомо, діяльність цих фахівців за характером та за змістом різнопланова, пов'язана з виготовленням і відпуском ліків хворим, що в свою чергу обумовлює підвищену відповідальність за якість праці. Тому особлива увага приділяється умовам праці фахівців з фармації, на які впливають різноманітні чинники: чисельність аптечних установ, товарообіг аптечної установи, загальна чисельність фахівців фармації в аптечній установі, наявність основних та обігових фондів, середня кількість населення на одну аптечну установу, планування розвитку розташування аптечної мережі тощо [1, 2, 3]. Вищевказане

обумовило необхідність вивчення фактичного стану праці фахівців фармації в недержавних установах (орендні аптеки і створені на їх базі товариства та установи до уваги не приймалися).

Було встановлено, що абсолютна чисельність фахівців з фармації в недержавних установах, які займаються фармацевтичною діяльністю, коливається в широких межах — від 1 до 46, в тому числі провізорів — від 0 до 16, фармацевтів — від 0 до 30. За таких умов співвідношення між провізорами та фармацевтами складає від 1:0,33 до 1:2,0, тобто відзначається значне коливання показника. Тому на наступному етапі досліджена загруженість фахівців працею та її умови. Для цього використовувалась система відносних показників.

Вивчення показало, що товарообіг (роздрібний і готівковий) в дол. США (за еквівалентом на період вивчення) стосовно реалізації лікарських препаратів на одного фахівця з фармації коливається в широких межах: щомісяця від 30 до 5000 дол. (в середньому 1230 дол.); щоквартально від 100 до 15000 дол. (в середньому 3608 дол.); щорічно від 400 до 66700 дол. (в середньому 20383 дол.). Було встановлено, що ці коливання не мають логічного обґрунтування (рис. 1).

Встановлено також, що один фахівець з фармації в недержавних установах протягом року може мати справу з 2 або 130 найменуваннями лікарських препаратів (в середньому з 63 найменуваннями).

Важливою умовою праці є наявність робочого місця — зони трудової діяльності, оснащеного необхідними засобами для виконання відповідних виробничих завдань. Від правильного підбору співвідношення спеціального обладнання і

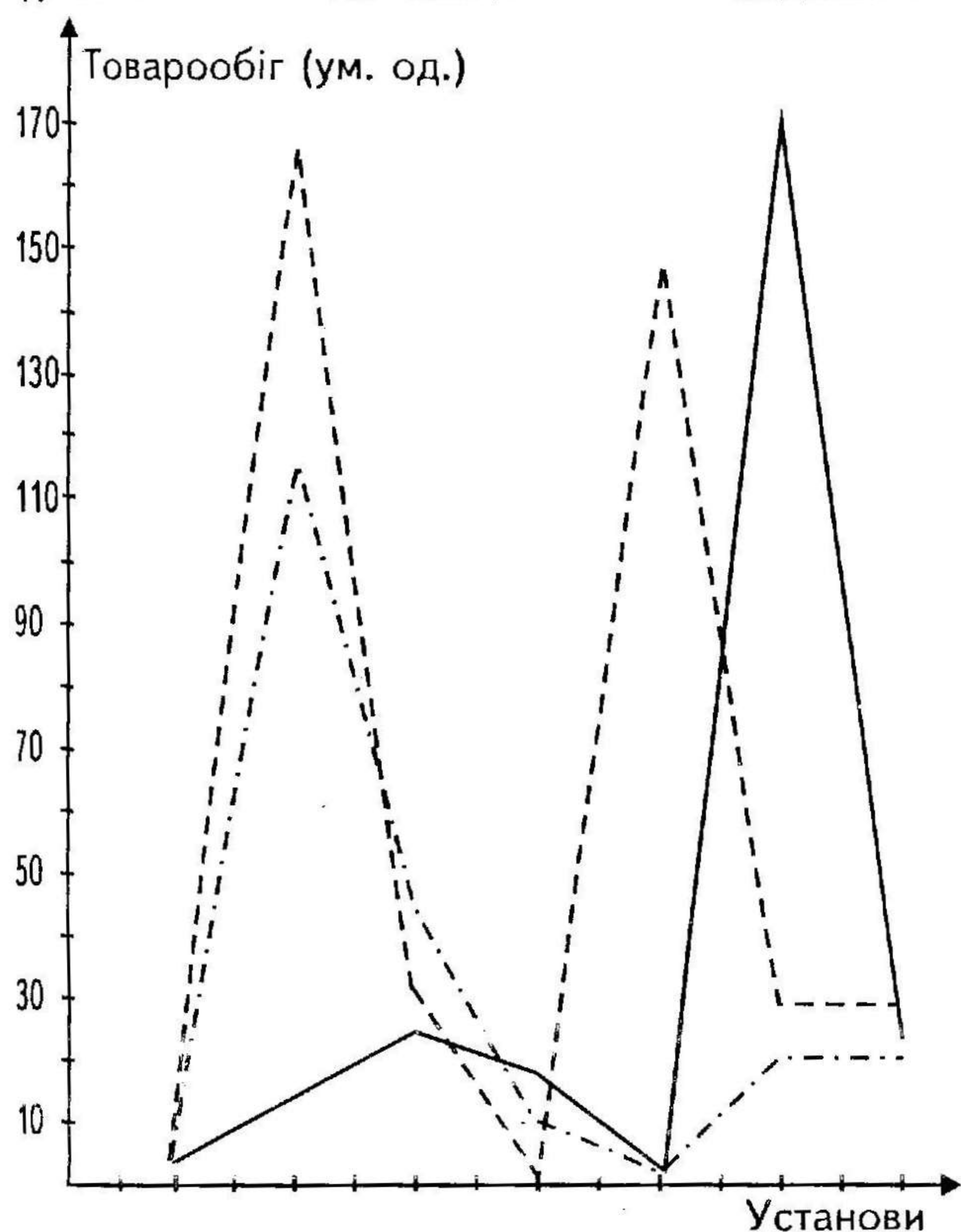

Рис. 1. Середньорічні показники товарообігу недержавних установ на одного фахівця з фармації
 — в цілому; - - - - провізори; ····· фармацевти.

меблів у приміщенні певного розміру ефективність фахівців з фармації підвищується на 8-10% та вдвічі зменшується їх втомлюваність протягом робочого дня, тобто має пряме відношення до стану здоров'я [1, 3]. Аналіз показав, що такі умови праці для фахівців у вивчених недержавних установах, що займаються фармацевтичною діяльністю, відсутні. Так, площа, де здійснюється фармацевтична діяльність в розрахунку на одного фармацевтичного фахівця, коливається від 5,8 до 50,5 кв.м. або в середньому складає 20,6 кв.м. Відповідно кількість приміщень на одного фахівця з фармації складає від 0,29 до 1,3 кв.м. або в середньому 0,64 кв.м.

Дослідження показали, що це пов'язане не тільки з безсистемним визначенням чисельності фахівців з фармації, але й недостатньою кількістю приміщень та їх площ. Інші важливі чинники умов праці фахівців з фармації (склад приміщень, можливості дотримання температурного режиму та відхилення від вимог вологості, освітлення робочих місць) до уваги не приймалися, тому що майже у всіх недержавних установах вони відсутні.

Для порівняльного аналізу використовувались визначені раніше норми приміщень аптек

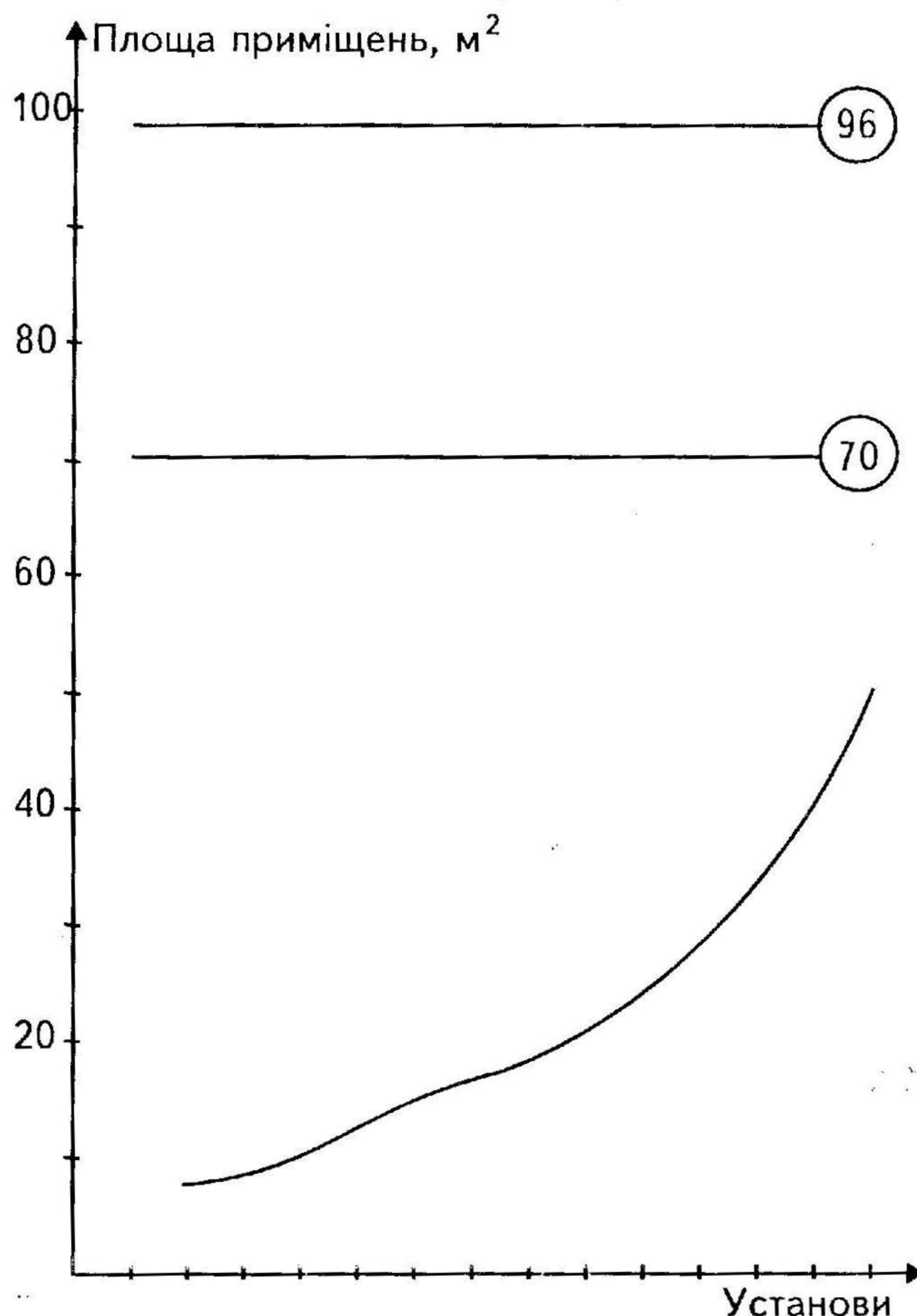

Рис. 2. Наявність площ приміщень в недержавних установах для виконання фармацевтичної діяльності (на одну установу). 70 — проект нормативів для аптек готових лікарських засобів з мінімальним обсягом роботи (УО "Укрфармація"); 96 — норматив для аптек загального профілю без виробничої діяльності з мінімальним обсягом роботи (1992 р.).

загального профілю [2] та проект нормативів розміщення аптек, розроблених УО "Укрфармація" МОЗ України з мінімальним обсягом роботи (аптеки готових лікарських засобів) (див. рис. 2).

З рис. 2 видно, що розміри площ приміщень в недержавних установах для виконання фармацевтичної діяльності не відповідають вимогам, точніше далекі від них. Таким чином, отримані результати досліджень дозволяють зробити певні висновки.

ВИСНОВКИ

1. Вимоги до фармацевтичної діяльності не-

державних установ повинні поєднувати як дозвіл на її виконання, так і дотримання певних вимог щодо забезпечення приміщеннями та площами.

2. Приміщення та їх площі в недержавних установах повинні забезпечувати умови праці фахівцям з фармації нарівні з вимогами до діючих державних (недержавних) аптек.

3. Для поточного контролю за дотриманням вимог щодо умов праці фахівців з фармації в недержавних установах слід мати науково обґрунтовані методичні підходи їх нормування.

ЛІТЕРАТУРА

1. Брылева Н.И., Шрам Н.А. // Фармаком. — 1995. — №7. — С. 35-36.
2. Криков В.И., Прокопшин В.И., Чичкун А.Д. Охрана труда и техника безопасности в аптечных учреждениях. — Кишинев: ШТИИИИЦА, 1992. — 191 с.
3. Тенцова А.И., Скулкова Р.С. Основы научной организации труда в аптеках. — М.: Медицина, 1980. — 176 с.

УДК 614.27

ОСОБЕННОСТИ ТРУДА СПЕЦИАЛИСТОВ С ФАРМАЦЕВТИЧЕСКИМ ОБРАЗОВАНИЕМ В НЕГОСУДАРСТВЕННЫХ УЧРЕЖДЕНИЯХ

В.М.Толочко, В.Н.Хоменко, В.М.Назаркина

Установлено, что условия труда специалистов с фармацевтическим образованием в негосударственных учреждениях не отвечают требованиям, так как для выполнения фармацевтической деятельности предусматривается недостаточное количество помещений и площадей, численность специалистов не регулируется. Указано на необходимость контроля за этими требованиями наравне с требованиями к действующим государственным (негосударственным) аптекам путем научного обоснования методических подходов их нормирования.

UDC 614.27

SPECIFIC WORKS SPECIALISTS WITH PHARMACEUTICAL EDUCATION IN NON STATE INSTITUTES

V.M.Tolochko, V.N.Khomenko, V.M.Nazarkina

Stipulation works specialists with pharmaceutical education in non state institutes isn't up to the requirements. It is grounded the necessity of control by these requirements in respect to state (nonstate) chemist's shops.

КАФЕДРА ЕКОНОМІКИ ПРОМИСЛОВОЇ ФАРМАЦІЇ

Зверева Клавдія Юріївна — завідуюча кафедрою економіки промислової фармації, кандидат економічних наук, доцент. Спеціаліст в області економіки хімічної промисловості і науки. Автор більше 80 наукових робіт.

Заснована у лютому 1995 р. Завідус кафедрою кандидат економічних наук, доцент К.Ю.Зверева.

Основний напрямок діяльності кафедри полягає в економічній, організаційній та управлінській підготовці студентів — майбутніх інженерів-технологів хіміко-фармацевтичного профілю. Сучасний рівень підготовки фахівців потребує уміння формувати стратегію розвитку підприємства, направлену на всебічне забезпечення народного господарства України лікарськими препаратами. Для забезпечення такого рівня підготовки спеціалісти кафедри включають в учбовий план дисципліни, передбачені Мін. освіти України і учбові матеріали споріднених кафедр хіміко-технологічних факультетів вітчизняних вузів та престижних вищих шкіл бізнесу та управління ближнього і дальнього зарубіжжя. Учбовий план кафедри економіки включає такі дисципліни: економіка та організація хім.-фарм. виробництва, економіка та управління інноваційним процесом, основи підприємництва, управління підприємством, аналіз та облік господарської діяльності підприємства, патентознавство, господарське право.

Крім економічних дисциплін за кафедрою закріплені курси: основи екології, промислова екологія, безпека життєдіяльності, охорона праці та цивільна оборона, по кожному з яких розроблені робочі програми. В робочих планах знайшли відображення такі актуальні питання, як маркетингова діяльність підприємства, менеджмент в системі управління виробництвом, бізнес-планування, приватизація підприємств, охорона інтелектуальної власності.

На кафедрі економіки працюють 3 доценти та 2 старших викладачі. Спеціалістами кафедри написані методичні розробки з виконання курсових робіт та проведення практичних занять.

Кафедра пропонує надання допомоги в розробці бізнес-планів, консультації з питань приватизації хіміко-фармацевтичних підприємств та проведення маркетингових досліджень.